

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 1. Propositâ quæstione variæ sententiæ referuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

cenſeo materiam primam omnium celorum (Empyreo dempto de quo poſtea dicam) eſſe eiſdem ſpeciei cum ſublunariis. Mitto ſententiam hanc ab omnibus antiquis Philoſophis dempto Ariſtotele fuiſſe traditam, vt videre eſt apud Conimbricenſes 1. de celo cap. 2. quaſt. 6. art. 1. Et in hac re Ariſtoteleſis ſententia flocci habenda eſt, errauit enim turpiter in hac materia exiſtimans celos à parte antea, & à parte poſt fuiſſe ab æterno creatos, & eſſe naturam ſua incorruptibiles, & æternos, ideò finxit eſſe quintam quandam ſubſtantiam valde ſemotam à reliquis alijs. Qui plura Patrum teſtimonia de hac re videre velit, adeat P. Tannerum diſputatione 6. quaſtione 2. dubio 4. vbi innumera adducit, quibus Patres innuunt ex materia elementalī celos ſtellaros procreatos fuiſſe. Mihi ſufficiat referre ſententiam Noſtri Molina 1. part. tract. de opere ſex dierum quaſt. 5. vbi dicit, ſe docuiſſe in Philoſophia, cum nondum ſcripturam ſacram ſuis momentis æſtimaret materiam cæleſtem ſpecie diſtingui à ſublunari, nunc verò oppoſitam defendere, eo quod ex ſcriptura ſacra (cuius authoritas cæteris omnibus præferenda eſt) aperte colligi videatur materiam celorum (ſi Empyreum excipiat) conuenire in ſpecie cum materia rerum ſublunarium.

13 Dixi ſuprà teſtimonijs Patrum probari celos ſtellaros ex elementalī materia fuiſſe productos, vt Empyreum exciperem, quia creationem huius nullum præceſſit elementum, ex cuius materia fieri poſſet, iuxta illud: *In principio creauit Deus celum & terram*, quod de celo Empyreō neceſſario intelligendum eſt. Ex hoc capite liberior datur opinandi facultas circa materiam cæli empyrei, & ita aſſeruit Molina probabiliter dici poſſe illius materiam ſpecie diſtingui à materia aliorum celorum corporumque ſublunarium. Mea ſententia eſt nihil poſſe in hac re ratione naturali demonſtrari, de qua non philoſophando, ſed tantum diuinando loqui poſſumus, ideò illi penitus ſuperſedeo. Venio iam ad aliam quaſtionem de celorum incorruptibilitate.

14 Celos natura ſua eſſe corruptibiles dempto Ariſtotele docuere Philoſophi omnes. Eandemque ſententiam nonnulli ex Patribus videntur fuiſſe amplexi, eo fundamento ducti, quod ex elementalī materia fuerint procreati. Idem iudicare videntur Magiſter in 2. diſtinct. 14. & Carthus. in 1. diſtinct. 14. q. 7. & expreſſe docent Cathar. in epiſt. ad Hebr. 1. & in 2. Petri 3. Hieronymus Magius lib. de exiſtentia mundi, Valeſius lib. de Philoſophia ſacra cap. 89. Pater Alphonſus Salm. tom. 1. Proleg. vltimò in 2. Petri 3. diſputatione 4. & Pater Martinus del Rio cap. 1. Genef. & Pater Euſebius Nieremberg. lib. 6. de ſtellarum vita cap. 13. Subſcribunt ſerè omnes Mathematici huius temporis, qui tenaciter defendunt cælum fluidum eſſe, & diuiſibile, ex eo quo illius corruptibilitatem deducunt. Secundò, quia exiſtimant noua phenomena, quæ diuerſis temporibus in celo apparere, & quaſdam maculas, quæ in ipſo Solis diſco non raro videntur, non poſſe ſine celorum corruptibilitate explicari.

15 Celos eſſe ingenerabiles, & incorruptibiles docuit Ariſtoteles lib. de celo cap. 3. & lib. 2. capit. 1. Philoſophum ex ſanctis Patribus ſequenti ſunt Dionyſius apud ſanctum Thomam infra citandum, & Gregorius Nyſſenus lib. de hominis opificio cap. 1. ex Scholaſticis S. Thom. 1. part. quaſt. 66. art. 2. & in 2. diſt. 14. quaſt. 2. Albertus Magnus part. 1. de quatuor coram quaſt. 4. art. 1. Bonauent. in 2. diſt. 14. art. 1. quaſt. 1. & 2. Pater Molina 1. part. q. 9. art. 2. diſput. 3. PP. Conimbricenſes lib. 1. de celo. c. 3. Pater Hurtadus diſp. 1. ſect. 5. & ſerè omnes Philoſophi, Theologi, atque Scripturæ interpretes.

16 Nullius ſententiæ rationibus conuincor, quas omnes breuiter attingam, & infringam. Arguunt Patroni primæ ſententiæ. Cæli facti ſunt ex materia elementalī: ergo habent materiam alijs formæ capacem: ergo poterunt corrumpi alia forma adueniente materiæ, ex his quas poſteſt recipere. Do antecedens, concedo priorem conſequentiam, & poſterioſem nego. Sæpè enim dixi incorruptibilitatem totius poſſe prouenire ex forma inamiſſibiliter informante materiā, à qua per aduentum alijs formæ non poterit expelli, etiam ſi materia quatenus eſt ex ſe, capax ſit recipiendi aliam formam, quia illam abſolutè non poterit recipere ratione formæ qua inamiſſibiliter informatur, ſicuti humanitas Chriſti vnita Verbo, etiam ſi ex natura ſua vnione ſecluſa capax ſit peccandi, impeccabilis efficitur ratione vnionis in ſenſu diuiſo,

& in ſenſu compoſito, quia vnitur Verbo vnione quadam inamiſſibili.

Arguunt ſecundò: corpora cæleſtia ſunt fluida, & diuiſibilia: ergo corruptibilia. Do antecedens, & nego conſequentiam, ſtatui enim num. 2. non omnem diuiſionem parere corruptionem partis diuiſe vt videre eſt in materia prima.

Arguunt tertio Mathematici, non poſſe defendi Phænomena, quæ in cælis apparuerunt, ſi cæli corruptibiles non ſunt. Reſpondeo ſat bene omnia Phænomena explicari ſi cæli fluidi ſint, etiam ſi incorruptibiles exiſtant, vt conſtabit ex dicendis Punct. 3. an verò ex illis inferatur celos fluidos eſſe, ibidem inquiram.

Neque grauioris momenti ſunt fundamenta ſententiæ propugnantis incorruptibilitatem celorum. Præcipuū argumentum deſumitur experientia, qua comperit eſſe omnia cæleſtia corpora mirabili conſtantia per tot ſæcula permanſiſſe, quod ſine ipſorum corporum incorruptibilitate accidere non potuiſſet. Si enim Lunæ globus diſſolui poſſet, iam acrimonia ignis eſſet expertus, & ab eo ſuſſet abſumptus. Proſectò hanc eandem conſtantiam minor ego in elementis, præcipuè in aëre, in quo poſt tot ſæcula nullam ipſius iacturam experti fumus, etiam ſi natura ſua corruptibilis ſit, nonnullaque patiatur, illico enim mutua reſactione ea reſarcit, & tantundem materiæ vicine elementi appropriat, quantum ipſi aëri contrarium attraherat elementum. Similem luſtam quiſque poterit admittere inter globum lunæ, & ignem huic attiguum, cui nulla experientia reſragabitur. Neque neceſſum eſt leuiſſimam iacturam etiam illico reſarciendam in Luna admittere, poſteſt enim dici Lunam protegi partibus globi, cui aſſidet, quæ prius cum igne pugnam experiuntur, & cum nunquam omnes ignis alumpſerit, non poſteſt Lunam remotiorem lædere, & multo minus alia corpora cæleſtia luna remotiora. Adde nulla experientia poſſe probari nullam lunæ portiunculam deperdi, quia ſi de facto ita accideret, nullo inſtrumento Mathematici beneficio poſſet in corpore adeò vaſto notari.

In re ratione naturali deſtitutà eo cum Doctõribus, qui aſſerunt celos eſſe incorruptibiles, quia illorum authoritas maioris mihi ponderis eſt, & quia de eorum mente dubitare non licet: de mente autem illorum, qui videntur aſſerere celos eſſe corruptibiles non levis poſteſt eſſe dubitatio, multi enim hoc loquendi modo tantum ſignificant celos poſſe à Deo corrumpi, quod non negamus, in quo tantum Damasc. lib. 2. fidei Orthodox. c. 3. & alij multi Patres aſſerunt nulli entitati, eſſi Angelus comprehendatur, naturā ſuā, ſed Dei gratia incorruptibilitatē conuenire. Idē loquēdi modus reperitur in 6. Concil. Generali actione 11. vbi dicitur Angelos non eſſe immortales per naturam, ſed per gratiam: quia videlicet ex ſe poſſunt non exiſtere, nec niſi Dei creatis beneficio eſſe habent. Noſtra verò quaſtio non procedit de incorruptibilitate celorum reſpectu omnipotentie diuinæ, à qua certum eſt poſſe corrumpi, & deſtrui, ſed reſpectu cauſarum naturalium, à nulla quarū cæli poſſunt corrumpi, ideò illos abſolutè incorruptibiles vocamus. Adde totū fundamentum pluriū Doctõrum aſſerentiū celos eſſe corruptibiles tantum deſumi ex eo, quod ſueneint procreati ex materia elementalī, quod nullius roboris eſt, potuit enim ex eadem materiā, qua modo totum corruptibile cum hac forma componitur, totum aliud incorruptibile cum alia forma inamiſſibiliter informante conſtitui.

Hic nonnulli diſputant an cæli corrumpendi ſint à Deo in extremo die, quæ difficultas diſſoluenda eſt ex ſacris literis, & non ratione aliqua naturali, ideò illam ſacra Scripturæ interpretibus integram relinquo. Lege ſi placet Tanner. & Conimbr. ſuprà, apud quos Patrum ſententias de hac re inuenies.

PUNCTVM III.

An corpora cæleſtia ſint liquida, & mollia, vel ſolida, & dura.

§. I.

Propoſita quaſtione varia ſententia referuntur.

Difficultas non eſt de celo aëreo, quod experientia conſtat fluidum eſſe, nec de celo Empyreō, quod non

non solum loco, sed naturae dignitate reliquos alios caelos exsuperat, quodque ab omnibus Doctoribus immobile, & solidum constituitur, quia beatorum curia, & quasi theatrum est ad recipienda distinctis sedibus beatorum corpora destinatum, & ob hanc rationem communiter creditur versus partem superiorem esse quadratum, quod nonnulli significari volunt illo Apoc. c. 21. *Civitas in quadra posita est.* Procedit ergo praedicta difficultas de caelo stellato siue hoc unum sit, siue multiplex, nec ideo incidit cum illa, quam exagitemus de caelorum incorruptibilitate, quia siue caelum sit fluidum, siue solidum, ex his differentiis non illi corruptibilitas, aut incorruptibilitas repugnat; quod debuerant advertere nonnulli, ne distinctas, & disparatas quaestiones involuerent, & totam disputationis materiam confunderent.

Prima sententia docet caelum omne sydereum tam stellarum errantium, quam inerrantium solidum esse, in hanc conspirant ferè omnes antiqui Scholastici, & Scripturae interpretes Aristotelem sequuti lib. 2. de caelo à text. 43. vsque ad 52. Ex Philosophis antiquis Iosephus lib. 1. antiquitatum cap. 1. Philo. lib. 1. de gigantibus. Idem ex Moysi & Platonis sententia docet Eusebius de preparat. Evangelica lib. 11. cap. 16. Ex Patribus referuntur pro hac sententia Basiliius Homilia 3. Hexameron, & Ambros. Basilium sequutus lib. 2. Hexameron Homil. 2. Verumtamen hi Patres multum fauent sententiae, quae caelos liquidos esse affirmat. Clariss videtur sententiam hanc tradidisse Clemens Papa lib. recognitionum cap. 9. Origenes homilia 1. in Genesim. Alij quàm plures Patres pro hac sententia referuntur à Nostro Tannero tract. 1. disputatione 6. quaestione 3. dubio 2. quos omitto, quia si illorum verba attentè expendantur nihil praedictae sententiae fauere competent erit. Ne tamen videar hanc gratis dixisse referam Chrysostomi verba adducta à Tannero pro hac sententia ex Catena Lipomani sect. 4. *Precepto Domini productum est firmamentum, separationem aquarum faciens, quod valeat alias sub se continere, alias verò in conexu suo ferre.* Quibus verbis nihil de caelorum soliditate ait Chrysostomus, sed illam vult inferre Tannerus ex eo, quod caelum aquas ferat, quas ferre non posset si fluidum esset. Sed hæc illatio nulla est, ut ostendat num. 10. ubi probabo soliditatem caeli non inferri ex eo quod supra se aquas contineat. Neque ad rem magis faciunt Sinaiæ verba pro eadem sententia adducta à Tannero ex commentariis Hexameron lib. 1. *Qui enim ex aquis formavit caelum, & super aquas suspendit terram, poterat & sine aqua indissolubile custodire firmamentum, etiam ex igne Solis.* In quibus verbis nihil inuenies, quod caeli soliditatem innuat, quod enim firmatum, & indissolubile dicatur, illius tantum incorruptibilitatem, aut perpetuitatem, seu diuturnam durationem potest indicare. Hæc dixerim, ne Patrum ingens manus, quæ pro hac sententia adducitur, te sine longo examine ab opposita sententia terreat, vix enim vnum vel alterum inuenies, qui clarè & aperte sententiam hanc tradiderit. Demum sententiam hanc defendunt Pater Martinus del Rio in Genes. cap. 1. num. 36. & Pater Pereira lib. 7. quaestione 9. Pater Tannerus supra, licet asserat caelos natura sua non esse solidos sed fluidos, & hac ratione primo die à Deo fuisse creatos, postea verò ab eodem fuisse consolidatos, additque vix sine temeritate negari posse caelum stellarum inerrantium (quod solum nunc à recentioribus firmamentum dicitur) solidum esse.

Secunda sententia tenet caelos omnes non excepto caelo stellarum inerrantium fluidos esse. Hanc videntur docuisse non pauci ex Patribus: Iustinus ad quaestionem 39. Orthodoxorum. Eusebius Emisenus in Catena Lipomani capite 1. Genes. Gregor. Nyssenus in Hexameron. Inferitur etiam ex Chrysostomo homilia 9. in Genesim ubi stellas solum & non caelum moueri asserit. Neque eidem sententiae parum fauent Basiliius Homil. 1. Hexameron cap. 6. Accedunt Lactantius lib. 3. de falsa sapientia cap. 24. Procop. in Genesim cap. 2. Diodorus Tarlensis in Catena Lipomani relatus. Philastrius in suo catalogo Hereseon. Obseruauit insuper Naclantius in sua medulla veteres Rabbis caelos soliditatis expertes existimasse, quod vnanimes docere prisci Philosophi apud Arist. supra, Cicero 2. de Nat. Deorum, Plato in Timæo, Seneca lib. 7. naturalium quaestionum. Consentient nobilissimi scripturae interpretes Hugo Card. in caput 1. Genes. vers. 1. Carthus. ibid. vers. 12. N. Mariana vers. 12. & nouissimè N. Complutensis

Celada in commentariis Genesim iam prelo maturis. Demum densissimum Mathematicorum agmen à quo neque vnus huius temporis recedit, caelos esse fluidos acriter propugnat, neque aliter componi posse vnanimes inquirunt omnes huius temporis astronomi plura phenomena, quæ nouis instrumentis præcipuè tubo optico his temporibus sunt obseruata præcipuè à Tycho Brahe quem non imparem Ptolomæo nonnulli non immerito prædicant. Expendit plura ex his, quæ huius authoris pericia inuenit, assueta eruditione Nolter Eusebius in sua Philosophia lib. 6. de stellarum vita, quibus compertum esse ait caelos fluidos esse & non solidos.

Tertia sententia media inter utramque relatam asserit stellas inerrantes caelo solido infixas esse, cuius motu feruntur; errantes verò siue Planetas nullo solido corpore illas deferente in æthere fluido liberè vagari. Possent in hanc sententiam adduci non pauci ex Antiquis asserentibus stellas inerrantes fixas esse firmamento, & stellas errantes per æthera vagari, verum hi auctores tantum volunt significare Planetas nullo inter se obseruato moueri ordine, siue proprio caelo affixi simul cum illo ferantur, siue in eodem quasi natantes proprio cidentur motu. Neque ex Antiquis Patribus aut Philosophis vllus inuenitur, qui eam tradiderit, illam tamen nuper docuit Merfenius in suo singulari opere supra Genesim capite 1. vers. 8. artic. 9.

§. II.

Expediuntur fundamenta prima sententia.

Fundamenta huius sententiae è ratione petita leuissima sunt, ut postea constabit; ideo præcipuè ex autoritate petuntur.

Primo solet hæc sententia probari ex lib. Iob cap. 37. vers. 18. ubi dicitur: *Tu sosan cum eo fabricatus es calor, qui solidissimi quasi ære fusi sunt.* Respondeo Nostri Pinedam ad huc locum caelorum nomine ærem intelligere. Sed esto intelligendi sint caeli, de his prædicta verba poterunt explicari, ea ratione qua eadem de ære interpretantur Pineda, qui solidus non est, sed fluidus, ibi enim quidquid nomine caeli intelligatur, non comparatur cum ære, quia solidum sit, quatenus solidum fluido opponitur, sed quatenus æs firmum constans, & diu est perseverans. Alij apud Venerabilem N. Gasparem Sanctum in hunc locum vertunt, *quasi speculum fustum, aut quasi visio fustis*, quia videlicet in caelo tanquam in crystallo pellucida, aut in ære polito, & terso variae apparent, & elegantes species, in quo potest intelligi comparatio inter caelos & æs. Adde prædicta verba non esse Iobi, aut authoris libri sacri, sed garruli Eliud, cuius stultitiam postea Dominus reprehendit.

Eadem sententia à nonnullis probatur ex illo Isaia 51. vers. 6. *Cæli sicut fumus liquefcent, & terra sicut vestimentum atteretur.* Si ergo caeli sicut fumus liquefcent in extremo die, ante hunc diem liquidi non erant, non enim potest dici nunc liquefcere, quod immediate antea liquidum erat. Respondeo, sacrum vatem prædictis verbis intendere significare firmitatem & stabilitatem verborum Dei, & ipsius promissionum, quod præstat dicens facilius esse caelum, quod firmum & perpetuum omnes prædicant instar fumi euanescente & in nihilum redigi, terramque instar vestis conteri, quam in minimo verbum Dei deficere, iuxta illud Matthæi 24. *Cælum & terra transibunt, verba autem mea non prateribunt.* Quæ verba hunc sensum hypotheticum reddunt, etiamsi caelum quod permanens, & stabile est tanquam fumus euanesceret, aut in nihilum redigeretur, & terra instar quassatæ vestis in minuculas sui partes tota redigeretur, meum verbum firmum, stabile, & inconcussum permaneret. Ita verba Isaia interpretatur Venerabilis noster Sanctius ad hunc locum. Ad rem septuaginta Isaia relata verba transferunt. *Cælum sicut fumus firmatum est.* Hoc est si cum firmitate verbi Dei caelorum firmitas comparatur, profecto hæc fumi imbecillitati similis erit, & non fumo firmiores caeli apparebunt. Neque nouum, aut rarum est in sacra pagina rerum creaturarum imbecillitas fumo significari: Psalm. 36. vers. 20. *Quemadmodum deficit fumus deficient, & Psalm. 101. vers. 3. Defecerunt sicut fumus dies mei.* En quomodo Isaia verba secundum scripturæ phrasim,